

I U D A I C A

Prestigioasa Editura Hasefer a publicat una dintre numeroasele cărți ale Marelui Rabin Menachem Hacohen, *Sefer Haiei Adam - Cartea vieții omului* (446 de pagini, traducerea din ebraică - Rodica Amen). Am avut onoarea de a fi consultant științific al acestui volum în probleme de traducere, în adevăratul sens iudaic.

Hasefer editează

în mod curent lucrările marilor rabini ai României, cum au fost Șef Rabinul Șafran, Rosen, Niemirower și, acum, Marele Rabin Hacohen. Cartea a fost primită cu bucurie de către publicul cititor, așa cum, de altfel, domnia-sa este înconjurat cu dragoste de întreaga obște din România, dar și din lumea întreagă.

Originalul cărții a fost publicat în Israel, în limba ebraică, la Editura Keter, conținând trei volume elegante. Primul volum se numește „Nașterea”, volumul II - „Vârsta obligațiilor religioase”, iar volumul III - „Căsătoria”. Fiecare volum are patru capitole: „Teme”, „Legi”, „Păreri” și „Tradiție”. Editura Hasefer a reușit, în volumul amintit, să redea din cele trei cărți la fiecare subiect numai „Teme” și „Legi”. Ediția românească are și ea trei părți pe care le numește: *Cartea I, a II-a, a III-a*. Volumul se deschide cu o introducere a Marelui Rabin Menachem Hacohen, care, printre altele, spune: „Viața omului este o succesiune de etape și repere de la venirea pe lume până la plecarea din ea. La fiecare nouă etapă, omul ajunge pe cale firească prin desfășurarea timpului; spre deosebire de acestea, apar în viață răspântii în care direcția și sensul sunt date de omul

**O sinteză a volumelor:
„Nașterea”, „Vârsta obligațiilor religioase” și „Căsătoria”
(Capitolele „Teme” și „Legi”)**

însuși sau de modul de viață”. Marele Rabin Hacohen citează și din *Pirkei Avot - Sfaturile înțelepților poporului evreu* (4, 22): „După cum fără voia ta ai fost născut, fără voia ta vei muri”.

„Cartea I” începe a ne vorbi despre familie, despre toate drepturile sale, obligațiile ce-i revin unui tată, despre mamă, fiu, fiică ș.a.m.d. Procreația este tratată îndelung, urmată de circumcizie, răscumpărarea primului născut și toate obiceiurile practicate la naștere. Partea a doua a primei *Cărți* tratează legile cu indicarea surselor și a obiceiurilor. Circumcizia provine de la patriarhul Abraham, care făcuse un legământ cu Divinitatea. Marele Rabin redă pe larg tot ce e legat de ritualul practicat la un băiat, dar nu mai puțin este tratat și cazul unei fetițe.

„Cartea a II-a” tratează obligațiile religioase. În secțiunea „Teme”: avem amănunte asupra poruncilor, despre rugăciuni, despre masa tradițională, despre Șabat, despre sărbători, zile bune ale poporului evreu și zile triste. În partea a doua, „Legi”, găsim amănunte în legătură cu intrarea sub jugul poruncilor: vârsta de 13 ani - *Bar Mițva*, pregătiri pentru această zi, Șabatul unui *Bar Mițva*, ce sunt *tfilin* și alte legi de primă importanță.

„Cartea a III-a” tratează subiectul „căsătoriei”. Și această carte conține „Teme” și „Legi” - „Pru u rebu” („Rodiți și vă înmulțiți”) - prioritatea procreației, *traiul de unul singur și între ei*. În capitolul „Legi” găsim probleme legate de căminul evreiesc, puritatea familiei, *hupa* și *kiduşin* și chiar cum procedăm la inaugurarea unei case.

Am putea spune despre volumul Marelui Rabin Menachem Hacohen că este un *Șulhan Aruh* (cod de legi), dar completat cu explicații ample în tot ceea ce tratează.

Marea valoare a volumului face din el o carte de studiu, pentru evrei și, poate, pentru neevrei. Cartea prezintă, cu o claritate extraordinară, ceea ce este specific poporului evreu și cum trebuie să ne comportăm după *Halaha*.

Așteptăm ca Editura Hasefer să publice și alte opere ale Marelui Rabin Menachem Hacohen, precum *Torat Am - Cele cinci cărți ale Pentateuhului*, apărute în ebraică și care conțin comentarii personale de mare originalitate, alături de opinii clasice formulate, în decursul secolelor, de exegeți în domeniu.

Felicit F.C.E.R. și Editura Hasefer pentru volumul pe care l-a oferit publicului.

Ing. BARUCH TERCATIN

• Sâmbătă, 22 iulie (26 Tamuz), citim două pericope: **MATOT** și **MAASEI**. Aceasta, pentru a echilibra calendarul în așa fel încât toate pericopele să se termine de Simhat Tora. Azi sfârșim *Cartea Bamidbar - Numeri* și tot azi binecuvântăm luna Av, în care poporul evreu poartă doliu național pentru distrugerea primului și celui de-al doilea Templu. În aceste pericope se relatează despre locurile în care evreii au poposit în cei 40 de ani de peregrinări în pustiu. Înțelepții se întreabă: de ce a fost necesar? Unul dintre răspunsuri relevă faptul că Divinitatea a vrut să evidențieze, în acest mod, minunile făcute poporului evreu timp de 40 de ani, de la ieșirea din Egipt până la intrarea în Țara Promisă. După alte opinii, a fost nevoie să crească o nouă generație.

Este tratată și o problemă juridică de mare importanță: sentința pentru omor. Dacă omorul a fost făcut cu premeditare, sentința e clară: moartea. În cazurile în care omorul n-a fost premeditat, ucigașul este scos din orașul în care s-a întâmplat omorul într-un oraș de refugiu, stabilit în Tora. El va locui un timp acolo, pentru ca familia răposatului să nu-l prindă. Apoi va fi adus la judecată și, dacă, într-adevăr, se dovedește că a fost omor nepremeditat, este retrimis în orașul de refugiu până la moartea Marelui Preot și apoi are dreptul să se întoarcă la casa sa. Dacă, la judecată, se dovedește că e vinovat, va primi sentința cu moartea.

• Sâmbătă, 29 iulie (4 Av), citim Pericopa **DVARIM** - prima pericapă din *Cartea Dvarim (Deuteronomul)*. Această sâmbătă o numim Șabat Hazon, după primul cuvânt din Haftara profetului Ișaiahu. Este sâmbăta dinaintea zilei de *Teșuva* - zi de post, în semn de doliu național. Cartea și pericopa diferă de celelalte. Sunt reproduse cuvintele lui Moșe și nu ale Divinității, chiar prin intermediul lui Moșe, care se adresează poporului la persoana întâi. „Mișne Tora” („Repetarea Torei”), aceasta e denumirea cărții. Există dispute privind paternitatea ei. Chiar și ultimele fraze ale cărții, în care sunt înfățișate ultimele clipe din viața lui Moșe, sunt scrise de Moșe, dar dictate de Divinitate. *Cartea Dvarim* este un pod între cele patru cărți ale Pentateuhului, cărțile Profetilor și celelalte scrieri sfinte din Biblie.

• Sâmbătă, 5 august (11 Av), citim Pericopa **VAETHANAN**. Această sâmbătă o numim *Șabat Nahmu*, după cuvintele profetului Ișaiahu, din Haftara: „Nahmu, Nahmu Amil” - „Consolarează-te, consolarează-te, poporul meu!”. Pericopa ne readuce la Muntele Sinai și la Cele Zece Porunci. Lucrul acesta ne amintește de *Leil Haseder*, când spunem printre altele: dacă Divinitatea ne-ar fi apropiat numai de Muntele Sinai și nu ne-ar fi dat Tora, încă era suficient, fiindcă muntele cel sfânt dăruia sfințenie. *Daieinu*. Dar mai mult: poporul a auzit Cele Zece Porunci. Le regăsim, aici, repetate a doua oară în Tora. Singura diferență este că în *Pericopa Itra* e menționat „Zhor” (ține minte Șabatul) și aici e menționat „Šmor” (păzește Șabatul). Câtă subtilitate între cele două expresii! Poposind asupra uneia dintre Cele Zece Porunci, ne vom opri la respectul față de părinți. Obligația juridică a unui copil față de părinți este respectul. Faptul că respectul filial e introdus printre Cele Zece Porunci denotă importanța comandamentului. Profetul Malahi (4, 5-6) se referă la acesta spunând: „Vă voi trimite pe Eliahu Hanavi să apropie inima părinților spre copii și inima copiilor spre părinți”. Iudaismul consideră de mare importanță respectul copiilor față de părinți.

• Sâmbătă, 12 august (18 Av), citim Pericopa **EKEV**. Rugăciunea „Șma Israel”, ce o rostim zi de zi, își are originea în Tora. Ultimele cuvinte ale multor evrei religioși sau laici, când erau duși la crematoriu, erau „Șma Israel”. Scriind aceste rânduri, îmi amintesc cu tristețe de fratele meu, Itzhak Tercatin, care a pierit pe vasul „Struma”. Cu câteva luni înainte de plecare, mă rugase ca, la discursul meu de *Bar Mițva*, să nu uit să amintesc de toți cei ce au pierit, „Al Kiduș Hașem”, având cuvântul „Ehad” (Unul) pe buzele lor. Sunt convins că, atunci când se zbătea în valurile Mării Negre, a avut și el cuvântul „Ehad” pe buze.

Primul capitol al rugăciunii „Șma Israel” a fost cuprins în pericopa de săptămâna trecută. În *Pericopa Ekev* este menționat capitolul al doilea ale cărui idei centrale sunt: „Veaavta” - să iubești Divinitatea, să învești Tora, să pui *tfilin*. De fapt, ideile din primul capitol sunt reluate în al doilea. Însuși faptul că ele sunt repetate, întărește cele poruncite. Ni se atrage atenția că răsplata și pedeapsa, belșugul și sărăcia sunt rezultatul respectului nostru față de legile Domnului. Dacă nu le vom respecta, drumul nedrept ne va atrage necazuri. Răsplata cea mare va veni, dacă vom păzi legile esențiale.

• Joi, 3 august (9 Av), este **POSTUL TIȘA BE AV**. „IM EȘKAHEH IERUȘALAIM TIȘKAH IEMINI” - „Dacă voi uita Ierusalimul, să-mi uit mâna dreaptă” (*Psalmi* 137, 5). Biblia, în general, și Tora repetă mereu necesitatea de a ține minte nenorocirile, zilele sfinte, minunile petrecute în istoria poporului evreu. În Biblie este amintită de 170 de ori obligația de a ține minte „ce ți-a făcut Amalek”, respectarea Șabatului, ieșirea din Egipt etc. Distrugerea Templului e doliu național. În Israel, restaurantele, cinematografele, teatrele sunt închise în această zi. A ține minte Holocaustul este, de asemenea, o poruncă. A ține minte și a nu uita!

• Miercuri 9 august (15 Av) - **TU BEAV**. Poporul evreu a fost binecuvântat cu multe sărbători. Fiecare sărbătoare, însă, cu norocul ei. Din sărbători, Tu BeAv a devenit, după cum am mai amintit, comemorare, zi de doliu național. În afara sărbătorilor menționate în Tora, avem sărbători hotărâte de rabini (Hanuca, Purim). Înaintea distrugerii primului și celui de-al doilea Templu, Tu BeAv era o veche sărbătoare, despre care ni se relatează în *Mișna*. Rabi Simon ben Gamliel atrage atenția că, pentru poporul evreu, Tu BeAv și *Iom Kipur* n-au fost zile faste. Tu BeAv era consemnată ca sărbătoare a dragostei. Fetele dansau, în costume albe, în piețele orașului. În această zi, triburile se puteau încuscri unul cu altul, fapt interzis înainte. Ea marca sfârșitul secerișului - firește, motiv de veselie.

DIVREI TORA

REFLECȚII BIBLICE
de ing. BARUCH TERCATIN

Prof. Ishaiahu Leibovici susține, însă, că a îndeplini poruncile și a aștepta răsplata este ceva negativ. Noi slujim Divinitatea de dragul credinței și, dacă El va socoti că merităm, ne va răsplăti. Desigur, ideal este ca omul să făptuiască binele fără să se gândească la răsplată. Ea, însă, va veni pe neașteptate.

• Sâmbătă, 19 august (25 Av), citim Pericopa **REHE**. Începând cu această dată, binecuvântăm luna Elul, luna pocăinței, în care ne pregătim sufletește, străduindu-ne să fim cât mai aproape de perfectibilitate atunci când faptele noastre vor fi judecate de Cel de Sus, de Roș Hașana. În pericapă, apare interdicția consumului de carne de porc, poruncă fără nici o clauză. Și la popoare vecine din Antichitate (Egipt, Siria) era interzis acest consum. După credința noastră, porcul trebuie îndepărtat pentru murdăria ce o face. Cuvântul porc a intrat în vocabular cu sens de comportament urât. După credință, e interzis și a avea crescătorii de porci. Interzicerea consumului de carne de porc a devenit o caracteristică națională. Scriitorul Berl Katzenekson (1887-1944) s-a ocupat pe larg de această problemă. În Israel, Parlamentul a votat o lege de interzicere a crescătorii de porci. Problema a ajuns și la Tribunalul Suprem, unde inderdicția a primit și acolo o recunoaștere oficială.

• Sâmbătă, 26 august (2 Elul), citim Pericopa **ȘOFTIM**. Suntem în luna Elul, lună în care, în fiecare zi, în afară de Șabat, suflăm din Șofar, ca pregătire pentru Roș Hașana. În pericapă ni se relatează, între altele, despre o problemă juridică interesantă: cine e scutit să participe la război. Desigur, am fi crezut că nimeni nu-i scutit. Și, totuși, cei ce fac mobilizarea au obligația să întrebe: cine și-a clădit o casă nouă și încă n-a locuit-o? Cine e logodit și

se pregătește de nuntă? Cui îi este frică de război? Și aceasta fiindcă n-avem dreptul să răpim cuiva un început de viață, șansa iubirii și nici n-avem nevoie de lași, de fricoși. Cei incluși în aceste categorii se pot întoarce acasă. Înțelepții s-au ocupat pe larg de această problemă. Casa cumpărată de cineva, chiar dacă nu e nouă, totuși, pentru acel om e ca și nouă. Tora ține seama de sentimentele omului care pleacă la război cu gândul că, dacă ar pieri în luptă, alt om îi va inaugura casa. Acesta este motiv de scutire de a merge la război. Cazul logodnei e similar. Cuvântul promis unei fete trebuie respectat. În ambele situații, oamenii sunt eliberați de armată timp de un an. În Biblie este menționat faptul că Gideon (*Judecători*, 7, 3) a dat drumul acasă celor fricoși, pentru a nu influența moralul celorlalți.

• Sâmbătă, 2 septembrie (9 Elul), se citește Pericopa **KI TEȚE**. La sfârșitul acestei pericope se află paragraful bine cunoscut „Zhor”: „Et așer asa leha Amalek!” - „Ține minte ce ți-a făcut Amalek!”. Acest paragraf mai este citit - în afară de sâmbăta aceasta, în cadrul pericopei - și în ajun de Purim, fiindcă evenimentele se ase-

mănă. La paragraful respectiv, pericopa începe cu cuvântul „Zhor” („Ține minte”) și se încheie cu cuvintele „Al Tișkah” - „Nu uita” (*Deuteronomul*, 9, 7). Prin aceasta se formează fraza pe care noi o folosim, din păcate, mereu: „Zhor al tișkah” - „Ține minte și nu uita”. Amalek atacase un trecător ce se găsea sub oblăduirea Domnului. Ceea ce e și mai grav este faptul că se întâmplase „badereh” (în drum). Dacă ne vom stabili definitiv în țara noastră - este subliniat în pericapă - acești Amalek trebuie șterși de pe fața pământului. Din păcate, lupta aceasta - atacul lui Amalek și apărarea lui Israel - există încă din timpul lui Iacob și Esav. În decursul secolelor, am suferit persecuții, nu o dată am fost uciși pentru singura „vină” de a fi fost evrei. De aceea, spunem: „Zhor...” - „Ține minte și nu uita”.

• Sâmbătă, 9 septembrie (16 Elul), citim Pericopa **KI TAVO**. Pericopa aceasta, ca și *Pericopa Behukotai*, conține imprecacții, avertizări care urcă până la blestem, pronunțate de Moșe la adresa poporului evreu, dacă nu va merge pe drumul Domnului. Interesant că aceste avertismente sunt citite cu voce scăzută și nu intonate ca de obicei. Toate versetele la temă sunt citite unei singure persoane și se pot face întreruperi până la finalul pasajului. În anumite comunități, acest paragraf este citit intendentului sau unei persoane ce înțelege că blestemele nu-i sunt adresate, ci sunt un mod de prevenire generală a răului. Hamaaril propune ca, întotdeauna, să fie întrebant cine e dispus să se citească textul acesta; să existe, în acest caz, un voluntariat.

• Sâmbătă, 16 septembrie (23 Elul), este ultima sâmbătă a anului 5766. Seara mergem la sinagogi și începem să spunem *Slihot*. Citim două

pericope: **NIȚAVIM** și **VAIELEH**, în care este subliniat faptul că a te stabili în Țara Sfântă este una dintre cele mai importante *mițvot*. Baza structurii poporului evreu este să fie în Ereț Israel. Adeseori, erau discuții în familii, legate de problema plecării sau nu în Țara Sfântă. Înțelepții s-au ocupat de aceste probleme familiale și au hotărât că Aliaua nu trebuie făcută dacă, din această cauză, se pot distruge căsnicii.

În *Pericopa Nițavim* sunt relatate ultimele zile ale lui Moșe, care încearcă, cu toate puterile, să aducă poporul pe drum cel bun spunând: „Iată, aveți în fața voastră viața și binele” și Dumnezeu vă va binecuvânta. Această pericapă se citește în ziua în care, după înțelepți, a fost creată lumea, înainte cu 5767 de ani. În 25 Elul a fost creată lumina și de Roș Hașana - omul.

**SĂ AVEM UN AN BUN ȘI FERICIT!
ȘANA TOVA - KTIVA VE HATIMA TOVA!**